

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Martini Bonacinæ Vtrivsque Signatvræ Referendarii
Compendium Omnium Operum de Theologia Morali,
omnibusque conscientiæ nodis**

Bonacina, Martino

Coloniæ Agrippinæ

Homicidium.

urn:nbn:de:hbz:466:1-41152

Homicidium.

Vide v. *Bellum, Furtum, Irregularitas, Restitutio.*

1. Licitum est publica auctoritate occidere malefactores ita enim postulat bonum commune, ut homines metu mortis retrahantur à criminibus. Imò proscripti contra quos lata est sententia mortis, possunt à privato interfici; quia hoc censetur fieri publica auctoritate justitiæ. *tom. 2. de restitutione in particulari, disp. 2. q. ult. sect. 1. punct. 2. n. 1. & 2.*
2. Non est licitum clerico aliquem occidere, non solùm privata auctoritate, sed neque publica; quia non decet clericos immiscere se in causis sanguinis. Potest tamen Papa dispensare, ut absque peccato & irregularitate ferret sententiam sanguinis *ib. punct. 4. n. 1. & 2.*
3. Clerici vel Prælati Ecclesiastici habentes jurisdictionem temporalem, ratione dignitatis, vel ratione bonorum patrimonialium, possunt absque alio privilegio constituere iudices sæculares in causa sanguinis & indicare bellum hæreticis, hostibus fidei, si non habeant Superiorem. *ibid. n. 4. & 5.*
4. Non potest aliquis seipsum directè occidere, etiam si effugiat aliquod peccatum; neque privata auctoritate, alium etiam volentem & consentientem, cum nullus sit dominus vitæ suæ & membrorum, & nullus possit hanc facultatem concedere. *ib. punct. 5. n. 1. & 2.*
5. Potest tamen quis cooperari ad mortem propriam, indirectè per accidens, & mediatè exponendo vitam periculo ob rationabilem causam, aut omitiendo actiones ad vitam necessarias; imò immediatè & directè, sed ex præcepto Dei, sub cuius dominio vita nostra continetur, ut fecit Samson; denique potest aliquis publica auctoritate ad suam mortem cooperari iis actibus, qui non habent crudelem modum penæ, ut est sumptio veneni. Propterea nemo tenetur redimere vitam pretio immenso, aut illam conservare exquisitissimis cibis & medicamentis, aut relicta patria se transferre ad locum, in quo aer est salubrior; quia hoc non est seipsum occidere *ib. n. 3. & seq.*
6. Similiter detentus in carcere potest non fugere, etiam si morte plectendus sit; imò potest malefactor offerre se iudicij

plectend
exponit
re, etiam
plis in
litate co
adhibet
nihilom
cientis r
7. N
tare cur
vitam p
iudex p
8. Qu
flammi
se liber
9. N
ad fami
& ad pe
mediu
to
men in
coope
innoc
dehite
inde h
qua m
rium
11.
peric
ante v
macu
ortur
ret.
sua in
macu
mors
jure
impe
aut
non
bi in
ple

plectendum: nam ob rationabilem causam periculo vitam exponit. Milites quoque possunt se dare præcipites in mare, etiam cum aperto vitæ periculo, ne navis veniat cum ipsis in manus infidelium. Excusari etiam possunt qui sua agilitate corporis ambulant super funem, aut sumunt venenum adhibito statim remedio; quamvis enim hæc sint periculosa, nihilominus purgatur periculum per applicationem sufficientis remedii, aut probatæ experientiæ. *ib. n. 7 & 8.*

7. Nemo tenetur membrum vel membri partem amputare cum magnis doloribus, neque cum magno cruciatu vitam propriam defendere; nisi urgeat bonum publicum aut iudex præcipiens id fieri. *ib. punct. 6. n. 2.*

8. Qui catena ferrea detinetur in carcere occidendus, vel flammis comburendus, potest sibi membrum amputare, ut se liberet à vinculis, & vitam totam conservet. *ib. n. 5.*

9. Non licet sibi membrum vel membri partem mutilare ad sanitatem spiritualem, ut ad vitandas carnis tentationes, & ad peccatum fugiendum; quia membri amputatio non est medium necessarium ad salutem animæ. *ib. n. 6.*

10. Non est licitum occidere directè innocentem; benè tamen indirectè aliquando licitum est ad mortem innocentis cooperari; nam licet Reipublicæ ad se liberandum tradere innocentem tyranno qui eum petit ad necem, & non vult desistere ab obsidione, nisi ei tradatur aliquis innocens: deinde licet in bello justo subvertere mœnia vel turrim, in qua multi innocentes opprimuntur, quando hoc est necessarium ad victoriam. *ib. punct. 7. n. 1.*

11. Petes, an liceat dare pharmacum matri gravidæ cum periculo ut fœtus moriatur? Resp. numquam licitum esse ante vel post animationem fœtus dare matri gravidæ pharmacum mortiferum fœtû, seu ex sua vi ordinatum ad abortum, vel mortem fœtus. Quod si mater periculose laboret, & non supersit aliud remedium præter pharmacum ex sua natura curativum illius morbi; potest huiusmodi pharmacum adhiberi cum intentione expellendi morbum; licet mors fœtus nondum animati secutura sit, quia mater utitur jure suo: nulla tamen femina potest adhibere remedium impediens conceptionem fœtus ad evitandam infamiam, aut mortem, etiam si femina sit nobilis aut Monialis; quia non sunt facienda mala ut eveniant bona, & femina debet sibi impudicitiaque suæ periculum infamiæ, vel mortis imputa-

puta-

putare. Est autem constituta pœna mortis contra procuratores abortum foetus animati, & lata excommunicatio à Gregorio XIII *ib. n. 3. & seq.*

12. Quæres, an possimus vel teneamur occidere alium nostram defensionem? Resp. licitè possumus occidere iniustum aggressorem, (etiam amentem, aut ebrium) ad defensionem vitæ & membrorum nostrorum; servato tamen moderamine inculpatae tutelæ, alioquin non esset defensio, sed ultio. Dicitur est *nos posse*, sed non tenemur regulariter occidendo, occidere invasorem iniustum ob defensionem vitæ nostræ, nisi aliunde urgeat bonum commune Reipublicæ, aut salus animæ, ut si invasus putet se esse in peccato mortali, & timet damnationem *ib. punct. 8. n. 2. & seq.*

13. Non est licitum prævenire aggressorem propriæ vitæ, antequam inceperit moraliter aggressionis actum; quod si jam moraliter incepit actum, nec est alia spes evadendi, licitè potest occidi, quia vim inferre censetur: hinc sequitur licitum esse uxori occidere maritum, qui paravit pugionem sub cervicali, aut venenum ad eam occidendam; modo non adsit alia spes evadendi ex ejus manibus: at non licet prævenire occidendo illum, qui falsis testibus vitam alterius oppugnat in judicio, aut falsum testimonium apud judicem deponit, propter quod occidetur, vel infamabitur, quia sic aperiretur via infinitis homicidiis, & homines facile sibi persuaderent se per calumniam accusari. *ib. punct. 9. n. 1. & seq.*

14. Omnibus tam laicis quàm clericis licitum est occidere invasorem suarum facultatum & pudicitia, quoties aliter salvari vel recuperari non possunt, modo facultates sint magni valoris: unde non peccat contra justitiam, qui occidit furem dum fugit: ex. gr. si equum mihi surripuit, & fugit, possum illum insequi, telo confodere & ferire, quando fur præmonitus de morte recusat rem acceptam dimittere. Similiter non est peccatum contra justitiam neque contra charitatem, occidere furem surripientem res meas, quas non possum in judicio recuperare, nisi cum magnis molestiis; secus dicendum si fur se in tutum recepit, & rem incepit quietè possidere; nam tunc recurrendum est ad auctoritatem publicam. *ib. punct. 10. n. 1. & seq.*

15. Licitum est à fortiori viro honorato occidere invasorem inferentem ignominiam, vel contumelias atroces, quando aliter ignominia evitari non potest, cum majus bonum

num sit fama, quàm sint facultates temporales; secus dicendum de clericis, religiosis vel infimæ conditionis hominibus; peccant enim contra iustitiam si occidant, quando absque vitæ periculo fugere possunt. *ib. n. 9. & 11.*

16. In iis casibus in quibus possumus defendere vitam nostram & bona nostra, possumus etiam defendere vitam & bona proximi, etiam cum morte inuasoris, quando mors inuasoris necessaria est ad defensionem proximi; & consequenter possum tueri pudicitiam alicujus cum morte inuasoris, sicut possum meam tueri & conservare. Imò non solum possumus, sed etiam tenemur sub mortali proximum defendere, quando possumus illius vitam vel bona defendere absque nostro notabili incommodo; hinc sequitur aliquem teneri, licet sit clericus, denunciare conjurationem factam in personam alterius, si alia ratione non potest illius mortem impedire. *ib. punct. 11. n. 1. & seq.*

17. Nemo tenetur tueri vitam & bona personæ privatæ cum morte inuasoris, aut cum jactura vitæ propriæ aut bonorum; nisi ratio boni publici aliter suadeat. *ib. n. 8.*

18. Homicida aut vulnerator qui alium injustè aggressus est, non solum tenetur restituere damnum emergens & integras expensas, factas in curatione morbi, sed etiam lucrum cessans causa vulneris; illud scilicet quod vulneratus consecutus fuisset, si vulneratus non fuisset. Uno verbo, homicida aut vulnerator tenetur ad omnia damna, (seu potius quantum valebat spes lucri detracta redemptione laboris,) quæ passus est occisus aut vulneratus, propter mortem aut vulnus. Hinc discè quid dicendum de iudice, qui per injustam sententiam alium condemnavit ad mortem; aut de teste, qui per falsum testimonium causa fuit injustæ condemnationis. *ib. sect. 2. punct. 1. n. 6. & 7.*

19. Estne facienda restitutio pro vita hominis, vel membro injustè ablato? Nulla formaliter & ex iustitia debetur restitutio pro vita & membris hominis, cum nullam recipiant æstimationem; videtur tamen ex quadam charitate aliquid restituendum esse arbitrio prudentis viri aut Confessarii. *ib. n. 10.*

20. Qui occidit eum, qui paulò post morte naturali aut iuste erat occidendus, non tenetur ad restitutionem; quia anticipando tam brevi tempore non censetur ullum damnum pecuniarium intulisse; contrarium dicendum, si is paulò

lo post injustè occidendus erat à latrone, vel ab alio. *ib. n.*

21. Homicida qui pœnam talionis solvit, tenetur ad restitutionem (seu potius illius heres) refarcire omnia damna per homicidium secuta heredibus necessariis occisi, si ii exigant; tamen occisus antequam decederet ex hac vita, non fecit expressè remissionem, seu condonationem restitutionis. *n. 14.*

22. Occidens alium casu, seu committens homicidium casuale, non est propriè homicida, nec tenetur ad restitutionem; hinc fit ut qui inflixit alteri vulnus leve & non letale, sed vulneratus ex negligentia Medicorum perit; aut perit quia noluit remedia opportuna adhibere, non tenetur ad restitutionem damnorum provenientium ex morte; quia occisio respectu vulnerantis est casualis, nec reputatur ad restitutionem esse intenta. Similiter ille non est reus homicidii, qui dicitur operam rei illicitæ, aut etiam licitæ debitam intelligentiam adhibuit, ne aliquod damnum inde sequeretur; & nihilominus inde subsecuta est mors, vel aliud incommodum; hæc enim mors est casualis, cum non sit volita in se, nec in casu fecus si actio illa fuisset periculosa homicidii, nec fuisset adhibita debita diligentia ad illud præcavendum. *ib. punct. 2. n. 3. & seq.*

23. Occidens alium in ebrietate, non peccat mortaliter, neque tenetur ad restitutionem, si ebrietas non est voluntaria & culpabilis: fecus dic de occidente Caium quem putabat esse Titium, quia hæc actio est injusta contra Caium, seu contra hunc hominem, licet falsè putetur Titus. *ib. n. 7. & 8.*

A D D I T I O.

Modus inculpatae tutelæ non est, si invasus noluit fugere, cum posset, si majori vi usus sit, quàm ad defensionem requireretur.

Publicè diffidatum, & damnatum, ut à quolibet possit occidi, occidere non licet, extra fines jurisdictionis ejus potestatis, à qua damnatus est. *Sylv. Homicid. l. 1. q. 3.*

Adulteram traditam viro à judice, ut occidat, si velit, potest occidere, est enim tunc minister justitiæ voluntarius. Ita *Bannes art. 3. 2. 2. q. 64. Covar. ep. 2. p. c. d. 7. n. 17. si faciat non ex odio, sed zelo justitiæ Val. 1. 3. d. 5. q. 8. p. 3.*

Homicidium casuale ex ludo licito non gignit irregularitatem.

statem, Nav. *conf. 3 de homic. ex c. Ioannes de homic.*

Prohibentur præcepto, Non occides, damna corporalia, actus injuriosi, præparaciones ad hæc, contumelia, & convicia, quæ verbo, signo ve fiunt. Prohibentur etiam interiores animi motus, deliberati; ut mortem cupere alicui, vel aliud grave malum, & criminis consortes, his verbis contentis

*Iussio, consilium, consensus, palpo, recursus,
Participans, mutus, non obstant, non manifestans.*

hoc est, qui jubet, qui dat consilium, qui factum ratificat, vel probat, ut fiat, qui laudat, vel laudat, ut fiat, qui defendit homicidium, vel defensionem promittit, qui juvat ad factum, qui non præmonet occidendum, vel percutiendum, cum potest, & debet, qui veritatem innocentis ne damnetur, non ostendit, cum potest, & debet.

Quæres: An Episcopi, qui etiam sunt sæculares principes, possint aliquem damnare ad mortem, quatenus sunt sæculares. Resp. non posse, licet possit committere & præcipere suis ministris, ut faciant, ut habetur *in 6. cap. Episcopus titul. cleric. vel monach. sc. secularib. reb. immisc.* Et ratio, quia potestas sæcularis in Episcopo debet cedere spirituali. Potest tamen ex dispensatione Pontificis.

An liceat judici reum liberare à morte, quando parit ei pars læsa. Respond. quod numquam possit, repugnante parte læsa, nisi rarissime, ut si esset persona valde utilis Reipublicæ. Resp. 2. si pars læsa parit, supremus iudex potest liberare reum, quia non solum est custos, sed etiam dispensator legum, inferior autem iudex non potest.

Quæres: An verus reus debeat se manifestare, quando videt innocentem captari ad necem? Resp. negativè. Ratio, quia non fuit auctor, ut alter comprehenderetur; neque ex charitate ad hoc tenetur, si sine periculo propria vitæ non possit se prodere.

Honorare,

Vide v. Decalogus.

Hora Canonica,

Vide v. Distributiones, Officium divinum.

l. Idem